

УДК 94(477.6/7)

А.В. Стегалюк,
викладач,
Херсонський
політехнічний коледж
Одеського
національного
політехнічного
університету

В.О. Тавожнянська,
студентка,
Херсонський
політехнічний коледж
Одеського
національного
політехнічного
університету

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКА ХЕРСОНЩИНА (ВІРТУАЛЬНА ЕКСКУРСІЯ)

А.В. Стегалюк, В.О. Тавожнянська. Літературно-мистецька Херсонщина (віртуальна екскурсія). Застосовуючи інтерактивний метод «віртуальна екскурсія», маємо змогу відвідати основні осередки літературного та мистецького життя Херсонщини. Пригадати історичні постаті, що прославляли наш край на літературній ниві. З'ясувати, яким чином сучасники дбають про збереження літературно-мистецьких надбань рідного міста.

A.V. Stegalyuk, V.O. Tavognjanska. Literary and artistic Kherson region (virtual excursion). Applying interactive method of «the virtual excursion» we have a possibility to visit literary and art life main places of interest of Kherson region. We have also an opportunity to remember historical persons who made famous and region by literary work, to find out how our contemporaries take care of keeping literary and art customs of Kherson region.

*«Ти в перегуку міст України
маєш голос дзвінкий і відмінний –
гомін моря й широких степів!
У твоїм виростанні, Херсоне,
щедрих весен буяння червоне,
гімн труда і синів твоїх спів.»*

Терень Масенко
«Моя Херсонщина»
з віршованого роману «Степ» [5]

Вступ. Херсон — адміністративний, індустріальний, культурний центр області, затишне, красиве та компактне місто, одне із найзеленіших на Півдні України.

Єдиний морський порт на Дніпрі. Розташований Херсон на правому, високому березі Дніпра, в наймальовничішій частині річки, її дельті, яка відрізняється надзвичайною красою та неповторністю і є місцем відпочинку херсонців та гостей міста.

Херсон знаходиться на перехресті автошляхів, водних магістралей. Залізничне, водне та автосполучення дає можливість доступу до будь-якого куточка нашої та інших країн. Загальна площа території міста понад 6,5 тис. га.

Від Херсона до столиці України міста Києва – 603 км. Надзвичайним скарбом Херсона є землі лісового фонду. Унікальні водний та лісовий фонди сприяють створенню екологічно безпечної обстановки в цілому в Південному регіоні.

Тож не дивно, що ми, херсонці, по праву пишаємося красою нашого краю. Завжди раді гостям, і з величезним захопленням готові знову і знову розповідати їм про все прекрасне, що нас оточує. Особливою датою для мешканців нашого регіону стало 19 квітня 2012 року, коли за результатами

2-го Міжнародного туристичного форуму, організатори проекту MORE.KS.UA та Управління культури і туризму Херсонської обласної державної адміністрації підписали Договір про співпрацю у сфері інформатизації Херсонщини, як туристичного регіону. І ця подія має стати точкою відліку до того часу, коли наша земля нарешті зможе в повну розкрити свій потенціал, реалізувати всі намічені програми розвитку. Ось деякі з них...

Матеріали дослідження. У Херсонській області три найбільші скарби: безмежні золоті степи, могутній Дніпро-Славутич і сині далі Чорного й Азовського морів, а ще щедрі, працьовиті, прекрасні люди. Це вони перетворили посушливий Таврійський край, проклавши тут сотні кілометрів зрошувальних систем, вони – хлібороби й садівники, рибалки й суднобудівники, вчителі й лікарі.

Кожен житель області вкладає свою працю, пов'язує своє життя з цим дивовижним краєм.

Пам'ять зберігає імена видатних людей, які створювали історію, славу й культуру краю: Григорія Потьомкіна, Федора Ушакова, Олександра Суворова, Івана Ганнібала, Джона Говарда, Олександра Шовкуненка, Людмили Василевської (Дніпрової Чайки), Бориса Лавреньова, усіх тих, хто будував, захищав і розвивав цей край.

Бажання доторкнутися до світу прекрасного і підштовхнуло до спроби зазирнути у деякі особливі кутки Херсона, здійснити віртуальну подорож, яка допоможе глибше збагнути літературно-мистецьку красу цього краю, віднайти її відголоски в серцях людей, яким доводилося тут колись бувати.

Нашу екскурсію ми почнемо з приміщення Херсонського історичного музею, воно по праву вважається візитною карткою нашого міста, де зібрано роботи видатних художників та скульпторів нашого краю.

Возвеличуючись на перехресті головних магістралей старої частини міста, вулиці Комунарів (колишня Воронцовська) й вулиці Леніна (колишня Соборна), вона, як і на початку ХХ століття, незмінно привертає увагу. У

зовнішньому вигляді споруди, прототипом якої є європейська міська ратуша, органічно поєдналися елементи різних архітектурних стилів – ренесансу, класицизму, модерну (рис.1).

На початку 1907 року, крім Міської Ради, у будівлі знаходились Херсонський міський банк, Міський сирітський суд й Міська управа. Тут працювали на посаді міського голови відомі херсонці М.Беккер та М.Блажков. Після розпуску Ради у 1917 році її приміщення зайняв виконком Міської Ради.

Рис.1. Приміщення Херсонського історичного музею

У 1977 році будівля була передана новоствореному у цей час художньому музею. Урочисте відкриття відбулося 27 травня 1978 року напередодні святкування 200-річчя Херсона (рис.2).

Створений він завдяки подарунку ленінградського колекціонера М.І.Корніловської на базі художнього відділу краєзнавчого

музею. Херсонський художній музей -- справжня скарбниця образотворчого мистецтва. Ім'я музей отримав від місцевого видатного українського живописця О.Шовкуненка, де його 155 робіт займають особливе місце у музейному зібранні.

Рис.2. Вхід у світ прекрасного (парадні сходи Херсонського художнього музею)

Серед діячів, що працювали над створенням прекрасних зразків мистецтва скульптури, слід зазначити В.Шкуропата, І.Шапко, В.Потребенка, М.Бочкарьова, І.Білокура.

Звичайно ж краса нашого краю не може залишати душі людей байдужими, вона надихає на творчу працю. Ми знову і знову впевнюємось у цьому споглядаючи прекрасні роботи наших художників і скульпторів. Але її не менш чудово відтворено і у піснях, складених про нього. Дивовижні голоси наших земляків примушують нас у кожному музичному творі чути спів безкраїх степів, шелест морських хвиль, крики птахів над містом.

Наступна зупинка нашого маршруту – це приміщення Херсонської обласної філармонії, яке розташоване по вулиці М.Горького. Зараз ця установа переживає не найкращі часи (нещодавно у приміщенні філармонії сталася пожежа, наслідком якої було знищення частини будівлі), але головний відділ продовжує функціонувати і докладати всіляких зусиль для відродження класичного музичного мистецтва нашого краю. Серед видатних майстрів цього напрямку слід відзначити Н.Лелеку -- заслужену артистку України (лірико-драматичне сопрано), Х.Ширинського — заслуженого артиста України (баритон), В.Гурбу – заслуженого артиста України (тенор), О.Цилінка – заслуженого артиста Росії, соліста Великого оперного театру м.Москви (бас). Олександр Федорович народився в Херсоні, часто приїжджає з концертами на батьківщину. Продовжуючи перелік, слід зазначити подружжя Володимира та Наталії Телюків – заслужених артистів України, авторів і виконавців українських пісень в жанрі популярної ліричної музики. Чималий внесок у розвиток і популяризацію української ліричної пісні внесла О.Галл-Савальська – заслужена артистка України, ведуча артистка херсонського музично-драматичного театру ім.М.Куліша (альт). Не можна оминати увагою і постать В.Маруса – композитора, автора текстів і виконавця популярних пісень, який живе і працює у Херсоні.

Декілька кварталів... І перед нами велична будівля, яка дозволить нам зазирнути за куліси театрального життя Херсонщини.

Рис.3. «Театр сей заложен 18 апреля 1884 года...».

На жаль, споруда, про яку йде мова у пам'ятній дошці міського театру, вже немає (рис.3). Вона була підірвана фашистами під час відступу у 1944 році. Це на його сцені наприкінці XIX століття виступали у Херсоні відомі російські та зарубіжні трупи А.Саксаганського й М.Кропивницького, М.Садовського і В.Мейерхольда.

Через вісімнадцять років після трагедії руйнування на його місці виріс новий театр (рис.4). Сьогодні у ньому працюють народні артисти України А.Манойло, А.Толок й В.Чорношкур, народний художник України В.Балаш, заслужені артисти України – С.Добровольська, Г.Пташник, О.Галл-Савальська, Г.Кулик, О.Панасюк, Л.Калюжна, Л.Суханова та багато інших.

Рис.4. Новий театр

В останні роки театральна труппа театру збільшилася і поповнилася молодими талановитими акторами, діяльність яких привертає все більше уваги шанувальників театрального мистецтва.

У 1999 році директор театру О.Книга заснував Перший всеукраїнський фестиваль кращих музичних прем'єр «Мельпомена Таврії», який кожного сезону стає святом як для мешканців міста, так і для гостей з усіх куточків країни.

За останні роки серед учасників фестивалю – театри Києва, Львова, Одеси, Тернополя, Маріуполя, Миколаєва, Полтави, Волині, Луганська, Донецька, а також колективи близького зарубіжжя.

Особливе місце у культурному житті нашого міста займає творчість митців художнього слова. З Херсоном перепліталися долі багатьох діячів літератури, творчі шляхи письменників різного художнього масштабу і значення, проте всі вони рівні в тому, що своїми долями «виписували» літературну культуру міста, своїми творами акцентували й змальовували його образний колорит. Щоб потрапити у вирій глибин художнього слова достатньо переступити поріг будинку, що розташований на розі вулиці Горького та Ушакова. Зараз тут розташований літературний відділ Херсонського краєзнавчого музею «Літературна Херсонщина» й меморіальна музей-квартира

нашого славетного земляка Бориса Лавреньова (рис.5,6).

Рис.5. Будівля музею-квартири

Б.Лавреньова

Будинок А.Гурфінкеля побудований у другій половині XIX століття. З вісімдесятих років XIX ст. приміщення орендувало Херсонське земство для сирітського будинку хлопчиків. У 1891 році в родині вчителів-

Вихователів тут народився майбутній письменник Б.Лавреньов (Сергєєв). У 1992 році в приміщенні було відкрито експозицію літературного відділу Херсонського краєзнавчого музею «Літературна Херсонщина» й меморіальний музей-квартира Бориса Лавреньова.

*Рис.5. Будівля музею-квартири
Б.Лавренюва*

В архівах цього музею зберігаються не тільки нетлінні рукописи літературних діячів, що народилися і творили у Херсоні, а й відомості про тих, чия літературна діяльність була пов'язана з нашим містом.

Серед них: Денис Давидов, Олексій Кручених, Павло Тичина, Максим Рильський, Іван Микитенко, Андрій

Головко, Іван Карпенко-Карий, Павло Грабовський, Анатолій Марущак, Олег Олексюк, Марко Черемшина.

У роки Великої Вітчизняної війни про місто писали Вадим Собко, Іван Нехода, Едуард Асадов, Леонід Вишеславський. У звільненому від фашистсько-німецьких загарбників Херсоні побував Борис Горбатов: «Мы стоим на вышке здания торгового порта - отсюда хорошо видны и город и река. Вот он, Херсон -- чудесный, тёплый, прекрасный наш город, теперь навсегда наш, вот он, Днепр -- могучий, вольный, широкий, наш до самого моря, навсегда наш».

Багато сторінок романів Леонтія Раковського «Генералісимум Суворов» і «Адмірал Ушаков» присвячені Херсону.

На матеріалі Херсонщини створив свої твори «Таврія», «Перекоп», «Берег любові» лауреат Ленінської премії Олесь Гончар.

Немало проникливих строк у романах «Отреченные гимны» і «Романчик», в оповіданнях «Никола Мокрый», «300 марок», «Садись. Пиши. Умри...», «Борислав», -- присвятив Херсону й Херсонській області відомий російський письменник Борис Євсеев.

Висновки. Отже, як бачимо, від початку свого заснування літературно-мистецьке життя Херсона активно розвивалося, удосконалювалося, розширюючи свої образи й тематичні обрії, даруючи світові нові імена видатних діячів краю. Але, як і життя загалом, література і мистецтво знаходяться у постійному русі. Не менш плідно працюють у Херсоні і сучасні митці.

Шанувальники рідного слова у 1958 році створили Спілку письменників Херсонщини, яка розташована в приміщенні Херсонського обласного відділу культури по вулиці Ушакова.

Саме вона стане наступним і кінцевим пунктом нашої віртуальної подорожі.

Спілка письменників Херсонщини має у своєму складі 27 осіб: М.Братан, А.Кичинський, М.Гурапко, В.Межиголенко, О.Грунько, Ю.Голобородько, М.Коляка, Л.Марченко, Н.Музика, О.Бутузов, В.Кулик, В.Загороднюк, В.Журахівський, А.Крат, А.Тютюнник, Л.Бондарчук,

Л.Федеровська, М.Василенко, В.Полоских, Л.Серебряков, О.Біляєва, О.Олексюк, В.Мелещенко.

Наша віртуальна екскурсія добігає кінця. Вона дала нам можливість побувати у тих місцях, де вирує духовне життя нашого міста – це літературно-мистецькі центри Херсона.

Під час подорожі ми познайомилися з видатними діячами минулого і сучасного Херсонщини, дізналися про історію створення деяких славетних будівель міста, заглибилися у дивовижний світ його культурної спадщини.

Література

1. Нечипуренко, О. З вірою, надією та любов'ю... до одного з найстаріших міст, солянчої Таврії. //Новий день. – 2006. – 5 жовтня. – С.4.
2. Паталах, А. Имя нашего города в его геральдическом наследии //Херсонський вісник. – 2005. – №23. – 9 червня.
3. Пиворович, В. Улицами старого Херсона: Штрих, 2002. – 195с.
4. Покровский, Н. Имя областного центра на карте и звездном атласе //Гривна. – 2006. – 20(235). – С.14.
5. Серебрякова, С. Живе Херсон у кожному із нас... //Новый день. – 2006. – 21 вересня. – С.4.
6. Скороход, А. Херсон: вчера и сегодня. Два разных архитектурных сооружения. Городской театр 1884г и 1959 (ныне действующий) //Гривна. – 2006. - №19. – 5 мая.
7. Сухопаров, С. Улицы Херсона:Очерки – Херсон: Спаж, 2002. – 156с.
8. Блюміна, І. Співуча акварель: До 120-річчя з дня народження О. Шовкуненка. //Культура і життя. – 2004. - №13 – С.4.
9. Сковцова, Л. Блеск и нищета херсонского музыкально-драматического... //Херсонський вісник. – 2005. - №51. – 22 грудня.
10. Бервецька, Л. Театр – без меж //Новый день. – 2007. – 21 червня.
11. Бычков, А. Финишная прямая фестиваля [Международный фестиваль «Мельпомена таврии» в 9- й раз пройдет в Херсоне]. //Херсонський вісник. – 2007. - №17. – 26 квітня.